A TANÁCS (KKBP) 2022/2275 HATÁROZATA

(2022. november 18.)

egy nemzetközileg elismert fegyver- és lőszerkezelési hitelesítési rendszer (AAMVS) kifejlesztésének támogatásáról a tiltott elterjedés megelőzése céljából

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre és különösen annak 28. cikke (1) bekezdésére és 31. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének javaslatára,

mivel:

(1) A Tanács 2018. november 19-én elfogadta a tiltott tűzfegyverek, kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek elleni, „A fegyverállomány biztonságossá tétele, a polgárok védelme" című uniós stratégiát (a továbbiakban: a kézi- és könnyűfegyverekre vonatkozó uniós stratégia). A kézi- és könnyűfegyverekre vonatkozó uniós stratégia útmutatást kíván nyújtani az integrált, kollektív és koordinált európai fellépéshez a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek terroristák, bűnözők és egyéb illetéktelen személyek általi illegális megszerzésének megakadályozása és visszaszorítása, illetve a jogszerű fegyverkereskedelem vonatkozásában az elszámoltathatóság és felelősségvállalás előmozdítása érdekében.

(2) A kézi- és könnyűfegyverekre vonatkozó uniós stratégia megállapítja, hogy a készletek nem megfelelő biztonsága az egyik legfőbb oka annak, hogy a fegyverek és a lőszerek a legális piacok helyett az illegális piacokra jutnak. Az Unió és tagállamai vállalják, hogy segítséget nyújtanak más országoknak ahhoz, hogy javítsák az állami készletek kezelését és biztonságát azon nemzeti jogalkotási és közigazgatási keretek, valamint intézmények megerősítésével, amelyek a kézi- és könnyűfegyverek jogszerű szállítását és készletkezelését szabályozzák.

(3) Az ENSZ Leszerelési Ügyek Hivatala (UNODA) normákat és bevált gyakorlatokat dolgozott ki a kézifegyverek és az azokhoz szükséges lőszerek kezelésére vonatkozóan, így különösen a lőszerekre vonatkozó nemzetközi műszaki iránymutatásokat (IATG) és a – korábban nemzetközi kézifegyver-ellenőrzési normák (ISACS) néven ismert – a kézifegyver-ellenőrzés moduláris végrehajtási kompendiumát (MOSAIC). A kézi- és könnyűfegyverekre vonatkozó uniós stratégiában az Unió kötelezettséget vállal arra, hogy ösztönzi és végrehajtja a szabványokat és bevált gyakorlatokat.

(4) A kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme minden formájának megelőzéséről, leküzdéséről és megszüntetéséről szóló ENSZ cselekvési program végrehajtásában elért előrehaladást áttekintő harmadik felülvizsgálati konferenciáján az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) 2018. június 30-án záródokumentumot fogadott el, amelyben az államok megújították elkötelezettségüket a kézi- és könnyűfegyverek illetéktelen kezekbe jutásának megelőzése és az ellene való küzdelem mellett. Az államok újólag megerősítették, hogy jelentősen fokozzák a kormányzatok kézi- és könnyűfegyver-készleteinek biztonságos, védett és hatékony kezelésére irányuló nemzeti erőfeszítéseket, különösen a konfliktusok során és a konfliktust követő helyzetekben. Ezenfelül az államok elismerték, hogy a releváns nemzetközi szabványok alkalmazása megerősíti a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme minden formájának megelőzéséről, leküzdéséről és megszüntetéséről szóló ENSZ cselekvési program végrehajtását.

(5) Az ENSZ Közgyűlése 2021. december 24-én elfogadta a 76/233. sz. határozatot, amellyel nyitott munkacsoportot (OEWG) hozott létre, melynek célja, hogy új globális keret formájában politikai kötelezettségvállalásokat dolgozzon ki, amelyek megszüntetik majd a lőszerek teljes életciklusun át történő kezelése terén fennálló hiányosságokat. A részes államok az ENSZ cselekvési program végrehajtásának vizsgálatát célzó, 2022. évi nyolcadik, kétévenkénti találkozójuk (BMS8) alkalmával nyugtázták az említett OEWG létrejöttét.

(6) Az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendje megerősíti, hogy a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme elleni küzdelem számos fenntartható fejlődési cél eléréséhez szükséges, ideértve többek között a békével, az igazságszolgáltatással és az erős intézményekkel, a szegénység csökkentésével, a gazdasági növekedéssel, az egészséggel, a nemek közötti egyenlőséggel, valamint a biztonságos városokkal kapcsolatos célokat. Következésképpen a 16.4. sz. fenntartható fejlődési cél keretében minden állam elkötelezte magát amellett, hogy jelentős mértékben csökkentse a pénz és a fegyverek tiltott forgalmát.

(7) Az ENSZ Főtitkára a 2018. május 24-én benyújtott „Közös jövőnk biztosítása” című leszerelési programjában a hagyományos fegyverek túlzott felhalmozásának és tiltott kereskedelmének kezelésére, valamint a kézifegyverekkel kapcsolatos országszintű megközelítések támogatására szólított fel. Az Unió úgy határozott, hogy támogatja a program „A túlzott méretű és nem megfelelően kezelt készletek biztosítása” elnevezésű 22. cselekvését.

(8) Az ENSZ Közgyűlése 2017. december 4-én elfogadta a hagyományos lőszerek felesleges készleteinek felhalmozódásából eredő problémákról szóló 72/55. sz. határozatot. Az említett határozat olyan nemzetközi, regionális és nemzeti szintű kezdeményezéseket támogat, amelyek rávilágítanak, hogy miként javítható a lőszerek fenntartható kezelése, többek között az IATG végrehajtása révén.

(9) A Humanitárius Aknamentesítéssel Foglalkozó Genfi Nemzetközi Központ (GICHD) közreműködik az aknákkal kapcsolatos fellépésre vonatkozó nemzetközi előírások kidolgozásában, felülvizsgálatában és előmozdításában, valamint a lőszerkezelési tanácsadó csoportja (AMAT) révén az IATG kidolgozásában, felülvizsgálatában és terjesztésében. Az AMAT a GICHD és az UNODA közös kezdeményezésére jött létre arra a helyzetre válaszul, hogy az államoknak sürgős segítségre van szükségük a lőszerek olyan biztonságos, védett és hatékony kezeléséhez, amely összhangban áll a IATG-vel.

(10) Az Unió megvizsgálta egy, a fegyver- és lőszerpolitika és gyakorlat állami és végfelhasználói szinten történő hitelesítésére szolgáló, nemzetközileg elismert rendszer létrehozásának lehetőségét. A (KKBP) 2020/979 tanácsi határozat ([1]) megbízta az AMAT-ot, hogy dolgozzon ki egy nemzetközileg elismert fegyver- és lőszerkezelési hitelesítési rendszert (AAMVS) a tiltott terjesztés és a véletlenszerű robbanások megelőzése érdekében.

(11) Bár léteznek különböző nemzetközi normák, iránymutatások és bevált gyakorlatok a készletek kezelésére és biztonságára vonatkozóan, jelenleg nem létezik nemzetközileg elismert módszertan, amely biztosítékot tud nyújtani arra vonatkozóan, hogy egy harmadik ország vagy végfelhasználó képes-e megakadályozni, hogy fegyver- és lőszerkészletei illetéktelen kezekbe jussanak a Fegyverkereskedelmi Szerződés 11. cikkében említettek szerint. Egy, a nemzetközi fegyverkezelési szabványoknak való megfelelés független hitelesítésére szolgáló, nemzetközileg elismert módszer lehetővé fogja tenni a fegyverkészletek kezelése tekintetében harmadik országoknak biztosított uniós segítségnyújtás hatásának mérését, egyúttal pedig elő fogja segíteni a fegyverkivitel ellenőrzésével összefüggésben végzett kockázatértékelést,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

(1) A kézi- és könnyűfegyverekre vonatkozó uniós stratégia végrehajtása céljából e határozat célja, hogy az exportellenőrzéssel, valamint a nemzetközi együttműködéssel és segítségnyújtással foglalkozó érdekelt felek döntéshozatali eljárásainak javítása révén támogassa a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek biztonságos és védett kezelésének biztosítását célzó erőfeszítéseket.

(2) Az (1) bekezdés értelmében e határozat célkitűzései a következők:

a) egy működőképes AAMVS létrehozása; és

b) a regionális szervezetek és tagállamaik arra irányuló erőfeszítéseinek ösztönzése, hogy saját AAMVS-t hozzanak létre.

(3) A projekt részletes leírását e határozat melléklete tartalmazza.

2. cikk

(1) E határozat végrehajtásáért az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője (a továbbiakban: a főképviselő) a felelős.

([1]) A Tanács (KKPB) 2020/979 határozata (2020. július 7.) a fegyverek és lőszerek nyílt nemzetközi szabványok szerinti kezelését hitelesítő, nemzetközileg elismert rendszer kifejlesztésének támogatásáról (HL L 218., 2020.7.8., 1. o.).

(2) Az 1. cikkben említett projekt technikai végrehajtását a Humanitárius Aknamentesítéssel Foglalkozó Genfi Nemzetközi Központ (GICHD) és annak szakosodott szerve, a lőszerkezelési tanácsadó csoport (AMAT) végzi.

(3) A GICHD és az AMAT a feladataikat a főképviselő irányítása mellett végzik. A főképviselő ennek érdekében megköti a szükséges megállapodásokat a GICHD-vel.

3. cikk

(1) Az Unió által finanszírozott projekt végrehajtására szolgáló pénzügyi referenciaösszeg 1 792 690,84 EUR.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott referenciaösszeggel finanszírozott kiadásokat az Unió általános költségvetésére vonatkozó eljárások és szabályok szerint kell kezelni.

(3) Az (1) bekezdésben említett kiadások megfelelő kezelését a Bizottság felügyeli. E célból megköti a szükséges megállapodást a GICHD-vel. A megállapodásban elő kell írni, hogy a GICHD-nak biztosítania kell az uniós hozzájárulás láthatóságát, annak nagyságrendjéhez mérten.

(4) A Bizottság igyekszik e határozat hatálybalépését követően mihamarabb megkötni a (3) bekezdésben említett megállapodást. A Bizottság tájékoztatja a Tanácsot az ennek során felmerülő nehézségekről és a megállapodás megkötésének időpontjáról.

4. cikk

(1) A főképviselő beszámol a Tanácsnak e határozat végrehajtásáról a GICHD által rendszeresen elkészített leíró jelentések alapján. Az említett jelentések képezik a Tanács által elvégzendő értékelés alapját.

(2) A Bizottság jelentést tesz az 1. cikkben említett projekt pénzügyi vonatkozásairól.

5. cikk

(1) Ez a határozat az elfogadásának napján lép hatályba.

(2) Ez a határozat a 3. cikk (3) bekezdésében említett megállapodás megkötésének időpontját követően 36 hónappal hatályát veszti. Amennyiben azonban a megállapodás megkötésére e határozat hatálybalépését követő hat hónap elteltével nem kerül sor, úgy a határozat e hat hónap elteltével hatályát veszti.

Kelt Brüsszelben, 2022. november 18-án.

a Tanács részéről
az elnök
M. BEK

MELLÉKLET

PROJEKTDOKUMENTUM

EGY NEMZETKÖZILEG ELISMERT FEGYVER- ÉS LŐSZERKEZELÉSI HITELESÍTÉSI RENDSZER (AAMVS) KIFEJLESZTÉSE A TILTOTT KERESKEDELEM ÚTJÁN TÖRTÉNŐ ELTERJEDÉS MEGELŐZÉSE CÉLJÁBÓL

1. **Háttér**

A fegyverzet-ellenőrzési közösségen belül egyre nagyobb az egyetértés azzal kapcsolatban, hogy a hatékony készletkezelés központi szerepet tölt be az illetéktelen kezekbe jutás megelőzésére irányuló exportellenőrzési intézkedések megerősítésében. A Fegyverkereskedelmi Szerződés (ATT) Részes Államainak hetedik Konferenciájára (CSP7) készített munkadokumentumban a CSP7 elnöksége arra kérte el a részes államokat, hogy fontolják meg a készletkezelés minden szempontját, mind az exportengedély kiadása előtt, mind a szállítás utáni biztonságos tárolás tekintetében. Az elnökség emellett – valamint az illegális tevékenységekre vonatkozó információk megosztása (ATT 11. cikk 5. bekezdés, illetve 15. cikk 4. bekezdés) mellett – arra ösztönözte az importáló vagy exportáló államokat, hogy a kivitel előtt állapodjanak meg a raktározó létesítményeket illető konkrét feltételekről és biztosítékokról, a termékek jelöléséről, valamint a végfelhasználók ellenőrzéséről. A CSP7 elnöksége végezetül azt javasolta a részes államoknak, hogy – a Szerződés 13. cikke 2. bekezdésének való megfelelés egyik módjaként – tegyenek jelentést a fizikai biztonság és készletkezelés megerősítésére irányuló intézkedésekről mint annak bizonyítékáról, hogy tesznek az eltérítés megelőzéséért és kezeléséért. ([1])

Amint azt a CSP7-munkadokumentum is leírja, a harmadik országok készletkezelési gyakorlataival kapcsolatban a biztosítékok nyújtása továbbra is kihívást jelent. A terület jelentős technikai tudást igényel, az információkat pedig rendkívül érzékenyként kezelik. Ez megnehezíti az információmegosztásra irányuló erőfeszítéseket. A magán- és az állami szféra számos ágazatában alkalmaznak megfelelőségértékelést annak érdekében, hogy biztosítékot nyújtsanak a termékek és szolgáltatások hatékonyságával, biztonságával és védelmével kapcsolatban. A megfelelőségértékelések nemzetközileg elismert módszereket biztosítanak annak meghatározására, hogy az adott termék vagy szolgáltatás megfelel-e az elfogadott normáknak és szabványoknak. Bár léteznek különböző nemzetközi szabványok, iránymutatások és bevált gyakorlatok a készletek kezelésére és biztonságára vonatkozóan, jelenleg nem létezik nemzetközileg elismert módszertan, amely biztosítékot tud nyújtani arra vonatkozóan, hogy egy harmadik ország vagy adott végfelhasználó képes-e megakadályozni, hogy fegyver- és lőszerkészletei illetéktelen kezekbe jussanak (az ATT 11. cikkének 1. bekezdése).

Ezzel összefüggésben az Európai Unió (EU) 2020 óta vizsgálja egy a fegyver- és lőszerpolitika és gyakorlat állami és végfelhasználói szinten történő hitelesítésére szolgáló, nemzetközileg elismert rendszer létrehozásának lehetőségét. A (KKBP) 2020/979 tanácsi határozat, illetve az azt módosító (KKBP) 2021/2075 tanácsi határozat elfogadásával az EU megbízta a Humanitárius Aknamentesítéssel Foglalkozó Genfi Nemzetközi Központ (GICHD) lőszerkezelési tanácsadó csoportját (AMAT), hogy a tiltott kereskedelem útján történő elterjedés, valamint a véletlenszerű robbanások megelőzése céljából hajtson végre egy a fegyverek és lőszerek nyílt nemzetközi szabványok szerinti kezelését hitelesítő, nemzetközileg elismert rendszer (AAMVS) kifejlesztésére irányuló projektet. A projekt többéves vállalkozás volt, amely konkrét szakaszokra oszlott, és minden szakaszhoz célkitűzéseket és eredményeket rendeltek.

Az első szakasz ((KKBP) 2020/979) célja annak vizsgálata volt, hogy megvalósítható-e a kézi- és könnyűfegyverek (SALW) és az azokhoz szükséges lőszerek kezelésére vonatkozó gyakorlatok nemzetközileg elismert hitelesítési rendszere. A rendszer megvalósíthatóságát hét kategória tekintetében értékelték – műszaki, politikai, jogi, gazdasági, illetve katonai biztonsági szempontból, továbbá a közösség védelme és biztonsága, valamint az észszerű időn belüli megvalósíthatóság szempontjából. A tanulmány megállapította, hogy bár nincsenek áthághatatlan akadályok egy ilyen rendszer kifejlesztése előtt, az érdekelteknek a rendszerben való részvételre irányuló politikai hajlandósága végső soron a végleges terven múlik. Az érdekelt felek ezért mindaddig nem tudták elkötelezni magukat, amíg a rendszer végleges kialakításával kapcsolatos kérdések nem tisztázódtak.

A második szakasz ((KKBP) 2021/2075) célja a rendszer alapjául szolgáló értékelési eszköz kidolgozása, valamint az AAMVS megvalósítása megfelelő lehetőségeinek meghatározása volt. Létrejött egy önértékelési eszköz, és sor került a hitelesítési rendszer megvalósításával kapcsolatos lehetőségek feltérképezésére. A projekt végére alakot öltött egy működőképes AAMVS kidolgozására vonatkozó ajánlott megközelítés.

Mi az AAMVS?

A fegyver- és lőszerkezelési gyakorlatok általános helyzetére vonatkozó információk számos – belföldi és külföldi – érdekelt fél érdeklődésére tartanak számot. Az exportellenőrzési hatóságok például megerősíthetnék az illetéktelen kezekbe jutás kockázatának értékelését a kiviteli engedély megadása előtt, mégpedig azáltal, hogy javítják a szállítást követő tárolási szakaszra vonatkozó elemzésüket, míg a nemzetközi együttműködés és segítségnyújtás terén célzottabban lehetne kielégíteni az igényeket a jelenlegi képességek elemzésének birtokában.

([1]) A CSP7 elnökségének munkadokumentum-tervezete: *Strengthening efforts to eradicate the illicit trade in small arms and light weapons and ensure efficient stockpile management* (A kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelmének felszámolására, illetve a hatékony készletkezelés biztosítására irányuló erőfeszítések megerősítése).

Az AAMVS célja, hogy megkönnyítse a végfelhasználók azon kapacitására vonatkozó információcserét, hogy biztosítsák a készletek biztonságát és védettségét. E célból a rendszer keretében értékelik a végfelhasználók kezelési rendszerének strukturális képességeit, mégpedig a lőszerekre vonatkozó nemzetközi műszaki iránymutatásokban (IATG) és a kézifegyver-ellenőrzés moduláris végrehajtási kompendiumában (MOSAIC) található, nemzetközileg elismert legjobb gyakorlatok alapján.

Az AAMVS magját a (KKBP) 2021/2075 tanácsi határozat végrehajtása során kifejlesztett eszközök adják. A (KKBP) 2021/2075 határozat végrehajtása során létrejött egyik legfontosabb eredmény, a szabványosított önértékelés olyan módszertant biztosít, amelynek segítségével elemezni lehet a kezelési rendszer keretének fejlettségét az IATG 01.35-ös iránymutatásában felvázolt, a képességeket támogató tényezők kapcsán meghatározottak szerint. Az önértékeléshez egy olyan dokumentum társul, amely iránymutatással szolgál az eredmények értelmezéséhez. Az eszköz önmagában is a kétoldalú információcsere eszköze lehet a fegyverek és lőszerek fegyveres erők általi kezelésének általános helyzetét illetően.

Az AAMVS akkor válik „rendszerré”, amikor az eszközt egy adott szervezet egészében általánosan használják a közös igények támogatására. A rendszer létrehozásának előnyeit különösen a közös exportellenőrzési követelményekkel, behozatali szabályokkal, kapacitásépítési célokkal vagy eszközök végrehajtásával kapcsolatos nyomonkövetési igényekkel rendelkező tagállamokból álló szervezetek élvezhetik. Egy közös platform minden ilyen esetben tovább könnyíti az információcserét. A szabványosított értékelést több érdekelt fél igényeinek kielégítésére is fel lehetne használni. Az önértékelés több évig is érvényes lehet, ami lehetővé tenné a már engedélyezett elemzések megosztását a jóváhagyott érdekelt felekkel. Ez csökkentheti a végfelhasználó jelentéstételi terheit, ugyanakkor hatékonyabbá teheti az exportellenőrzést végző tisztviselők arra irányuló képességét, hogy az engedélyezést megelőző szakaszban hozzáférjenek a potenciális importáló végfelhasználó szállítás utáni tárolási körülményeire vonatkozó információkhoz.

Az AAMVS-rendszer létrehozására többféle lehetőség kínálkozik. Ez lehetővé teszi egy adott szervezet számára, hogy a rendszert a konkrét igényeihez igazítsa. Egyes szervezetek számára előnyös lehet hitelesítési rendszer létrehozása, amelynek keretében egy szabványosított elemzést az arra jogosult felhasználók közösen alkalmazhatnak. Bizonyos szervezetek számára ugyanakkor problematikus lehet a hitelesítés, ezért esetleg kevésbé konkrét információmegosztási lehetőségeket választanak. Az AAMVS-rendszerek kidolgozása során kulcsfontosságú lesz annak meghatározása, hogy mely funkciók elfogadhatók az egyes szervezetek számára.

A fent említett kimenetekre és megállapításokra építve a projekt harmadik szakasza az AAMVS kidolgozásának folytatására fog összpontosulni. A hitelesítési rendszerek kidolgozására vonatkozóan regionális megközelítés elfogadására kerül majd sor – ennek keretében az információmegosztást, valamint a nemzeti fegyver- és lőszerkezelési rendszerek hitelesítésére szolgáló, testre szabott módszerek és eszközök kidolgozását illetően a hangsúly a meglévő regionális szervezeti struktúrák és mechanizmusok azonosításán, illetve az ezekre való támaszkodáson lesz majd (többek között egy önértékelési eszköz kifejlesztése, valamint az értékelés elvégzéséhez és eredményeinek értelmezéséhez szükséges megfelelő iránymutatás kidolgozása révén).

2. **Műszaki megközelítés**

E projekt célja, hogy a meglévő regionális szervezeti struktúrákon belül független fegyver- és lőszerkezelési hitelesítési rendszerek (AAMVS) jöjjenek létre. Az egyes rendszerek egymástól függetlenül fognak működni, és a (KKBP) 2021/2075 tanácsi határozat végrehajtása során kidolgozott eszközökre és módszertani iránymutatásokra fognak épülni. Az eszköz magában foglal egy, az adott régió helyzetéhez és szabványaihoz igazított, szabványosított önértékelési módszertant, egy elfogadott hitelesítési vagy pontozási folyamatot, amely során fel lehet használni a régióban meglévő szakértelmet az önértékelési eredmények elemzése céljából, valamint egy információmegosztási platformot, amely megkönnyíti bizonyos információknak az arra jogosult kérelmező hatóságok részére történő átadását, továbbá egy kisebb irányítási keretet a rendszer fenntarthatóságának biztosítása érdekében.

E projekt végrehajtása során az EU tervezné meg, fejlesztené ki, tesztelné és vezetné be az első regionális AAMVS-rendszert. Az EU által létrehozott AAMVS platformként szolgálna a tagállamok számára ahhoz, hogy szabványosított formátumban megosszák a harmadik országbeli végfelhasználók által végzett önértékelésen alapuló, a fegyver- és lőszerkezelési gyakorlatokra vonatkozó információkat, illetve hozzáférjenek azokhoz. Az EU aktívan hozzájárulna a rendszer valamennyi funkciójának megtervezéséhez, és a tervek valamennyi területét illetően felhasználná az EU-ban és az uniós tagállamokban lévő szakértői hálózat tagjainak tanácsait. A hálózat tagjaival folytatott megbeszélések elősegítése és a terv megvalósítása a GICHD feladata lesz.

Az uniós AAMVS megerősítené a nonproliferációs és a fegyverek kivitelével foglalkozó munkacsoport (COARM-alcsoport), az uniós tagállamok exportellenőrzési hatóságai és az Európai Békekeret azon képességét, hogy elemezzék egy adott végfelhasználó fegyver- és lőszerkezelési rendszereihez kapcsolódó, a szállítást követő illetéktelen kezekbe jutás, illetve véletlenszerű robbanás kockázatát. Ezek az információk alátámasztanák az engedélyezést megelőzően végzett, az illetéktelen kezekbe jutással kapcsolatos kockázatértékelésüket. Az AAMVS keretében végzett önértékelés a

nonproliferációs és a fegyverek kivitelével foglalkozó munkacsoportot (CONOP-alcsoport) és az uniós tagállamok nemzetközi segítségnyújtási és kapacitásépítési folyamatait is támogathatja azáltal, hogy szabványosított értékelést nyújt arról, hogy a fegyverek és lőszerek kezelésére vonatkozó keret megfelel-e a nemzetközi bevált gyakorlatoknak. Ez elősegítené a gyenge pontok és a szükségletek azonosítását, így a kapacitásépítési erőfeszítéseket abba az irányba terelné, ahol a legnagyobb szükség van az erőforrásokra.

Ez a projekt más alrégiókat is érzékennyé tesz majd az AAMVS, valamint a fegyver- és lőszerkezelési gyakorlatokra vonatkozó információk értékelésére és megosztására vonatkozó szabványosított megközelítés kidolgozása iránt. Ennek az érzékennyé tételnek az a célja, hogy más regionális szervezeteket is testre szabott AAMVS-rendszerek kidolgozására ösztönözzön, és támogassa az önértékelési eszköz használatát. Ez az erőfeszítés a (KKBP) 2020/979 és a (KKBP) 2021/2075 tanácsi határozat végrehajtása során végzett tájékoztatási erőfeszítésekre épül majd. Ha az érzékennyé tétel során egy regionális szervezet támogatást kér egy AAMVS kidolgozásához, a projekt forrásokat csoportosíthat át ezen erőfeszítés támogatására.

3. **Általános célkitűzések**

E projekt elsődleges célja, hogy az exportellenőrzéssel, valamint a nemzetközi együttműködéssel és segítségnyújtással foglalkozó érdekelt felek döntéshozatali eljárásainak javítása révén támogassa a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek biztonságos és védett kezelését célzó erőfeszítéseket.

Ez a cél a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek harmadik országbeli végfelhasználók által alkalmazott kezelési gyakorlatai átláthatóságának növelésével lesz elérhető. E gyakorlatok fokozottabb ismeretében az érdekelt felek jobb döntéseket hozhatnak majd a transzferek engedélyezésével és a kapacitásépítési kezdeményezésekkel kapcsolatban.

E cél elérése érdekében a projekt a következő két fő célkitűzést követi:

1) működőképes AAMVS-rendszer létrehozása,

2) regionális szervezetek és tagállamaik arra irányuló erőfeszítéseinek ösztönzése, hogy saját AAMVS-t hozzanak létre.

4. **A tevékenységek leírása**

1. célkitűzés: működőképes AAMVS-rendszer létrehozása

1. év: az AAMVS rendszer keretének konszolidációja

TEVÉKENYSÉGEK	**KIMENETEK**
Az érdekelt felekből álló uniós tanácsadó hálózat létrehozása, amely szakértői tanácsadást nyújthat az uniós szakpolitikákkal és tevékenységekkel kapcsolatos tárgyi és operatív iránymutatással kapcsolatban. Ezeket a tanácsadókat felkérik majd, hogy az EU AAMVS fejlesztési szakaszában nyújtsanak hozzájárulást annak biztosítása érdekében, hogy a rendszer megfeleljen az uniós céloknak. A szakértői tanácsok átültetéséért a GICHD projektcsapat felel majd. Erőfeszítésekre kerül majd sor annak érdekében, hogy az év során több személyes találkozó szerveződjön. A tanácsadó hálózat célja annak biztosítása, hogy az uniós érdekelt felek vezető szerepet vállaljanak az igényeiknek és munkafolyamataiknak megfelelő rendszer kialakításában. A tanácsadók hozzájárulnak majd a rendszer következő funkcióinak meghatározásához: – az AAMVS üzemeltetésére és a rendszer felügyeletére és karbantartására vonatkozó szabályzat tervezete; – az önértékelési eszközök felülvizsgálata az igények kielégítésére való alkalmasság és megfelelőség tekintetében; – az AAMVS végrehajtásának validálására és felügyeletére alkalmas szervezetek kijelölése; – annak meghatározása, hogy milyen típusú információk oszthatók meg az elektronikus platformon, illetve kétoldalú módon.	Az uniós kritériumokhoz igazított és az EU által validált uniós eszközök megvalósítása. Az EU AAMVS rendszer keretdokumentumának megszövegezése, a kifejlesztésre vonatkozó stratégiával együtt.

Az önértékelési és a hitelesítési elemzés validálása. A (KKBP) 2021/2075 tanácsi határozat végrehajtása során kifejlesztett általános önértékelési eszközöket az uniós technikai szakértőknek felül kell vizsgálniuk, testre kell szabniuk és validálniuk kell annak biztosítása érdekében, hogy azok megfeleljenek az uniós érdekelt felek szükségleteinek. A tematikus szakértők (fegyverek és lőszerek kezelése, illetve exportellenőrzés) által jóváhagyott önértékelési eszközök technikai validálásának elvégzése. Az információmegosztási platform létrehozásához szükséges webtervezési követelmények felmérése. Az uniós tanácsadók ajánlásai alapján az értékelés meghatározza majd a kívánt internetes platform létrehozásához szükséges programozási követelményeket.	Az uniós tanácsadó hálózattal folytatott kommunikációból származó feljegyzések és levelezés beillesztése. Internetes platform létrehozására irányuló fejlesztési terv, amely magában foglalja a tervezést, a fejlesztést, a tesztelést és a véglegesítést.

2. év: az eszközök és a rendszer tesztelése

TEVÉKENYSÉGEK	KIMENETEK
Az önértékelési eszközök tesztelése harmadik országokban. A tesztek három elemből állnak majd: – a harmadik országok és az összes részt vevő szereplő (közvetítők stb.) támogatása a kielégítő önértékelés elvégzésére irányuló erőfeszítésekben; – az összes részt vevő szereplő által az értékelés elvégzése során tapasztalt végrehajtási kihívások, valamint az információmegosztással kapcsolatos aggályaik értékelése; – a kihívásokat és a levont tanulságokat kiemelő értékelő jelentés készítése.	Az önértékelés vizsgálatáról szóló értékelő jelentés
Az internetes platform megtervezése, tesztelése és validálása az uniós tanácsadó hálózat által felvázolt előírások szerint	Külön képzési anyagok az önértékelés és a hitelesítés elvégzéséhez
Képzési anyagok és üzemeltetési eljárások kidolgozása az önértékelés elvégzésére irányuló erőfeszítések támogatása, a hitelesítési folyamat szabványosítása és a rendszerfelügyeleti mechanizmus irányítása érdekében.	A hitelesítésre és a rendszerfelügyeleti mechanizmusra vonatkozó szabályzatok és működési eljárások tervezete
Az AAMVS üzemeltetésére és felügyeletére vonatkozó szabályozási dokumentumok kidolgozása.	Az AAMVS-információk megosztására szolgáló internetes platform
Az uniós tanácsadó hálózat tájékoztatása a végrehajtás állásáról, valamint a felmerülő kihívások és kérdések megvitatása.	Feljegyzések az uniós tanácsadók számára.

2. célkitűzés: Más szervezetek ösztönzése arra, hogy saját regionális AAMVS-t dolgozzanak ki.

1. év: Az AAMVS bevezetése két regionális szervezetnél; a nemzetközi eszközökkel való kapcsolatok vizsgálatának folytatása

TEVÉKENYSÉGEK	KIMENETEK
Kapcsolatfelvétel két regionális szervezettel és azok tagállamaival a regionális AAMVS-koncepció megismertetése érdekében. Ez legfeljebb három, a régióban tett látogatásból fog állni. A regionális szervezettel tartott első találkozó célja egy regionális AAMVS kidolgozásának az ösztönzése, és igény esetén a következő lépések tervezésének a megkezdése lesz. Egy második ülésen az összes uniós tagállam is részt venne, és az bevezetésként szolgálna a rendszer és az előnyök megismeréséhez. Az ezt követő üléseken várhatóan tovább ösztönzik és megtervezik egy regionális AAMVS létrehozását.	A regionális szervezetek és tagállamaik tudomást szereznek az EU AAMVS-rendszeréről és egy saját rendszer létrehozásának az előnyeiről.
Részvétel regionális és nemzetközi fegyverzet-ellenőrzési eszközök ülésein. Ez magában foglalhatja az AAMVS megismertetésére és az EU AAMVS fejlesztésére irányuló kísérő rendezvények vagy egyéb rendezvények megtartását.	

2. és 3. év: Az AAMVS bevezetése évente két regionális szervezetnél, a nemzetközi szintű népszerűsítés folytatása

Megjegyzés: a 2. és a 3. évben a projekttervnek lehet egy eltérő, az AAMVS regionális megismertetésére irányuló előző évi erőfeszítések eredményétől függő változata. Az eredeti terv az, hogy az 1. évben leírt formátumnak megfelelően évente két regionális kapcsolatfelvételi tevékenységre kerüljön sor. Ha azonban egy regionális szervezet megerősíti az AAMVS végrehajtására irányuló szándékát, akkor az AMAT engedélyt fog kérni az EU-tól arra, hogy az erőforrások egy részét átirányíthassa az AAMVS-nak a rendszert kérő régióban történő fejlesztésére. Ez az évente részt vevő regionális szervezetek számának csökkenését eredményezné, de potenciálisan megnövekedne az AAMVS-keretet használó és hasznosító államok száma.

5. **Technikai végrehajtó ügynökség**

A projekt vezető végrehajtó ügynöksége Humanitárius Aknamentesítéssel Foglalkozó Genfi Nemzetközi Központ (GICHD) lesz, szakosított intézményén, az AMAT-on keresztül. Konkrétan az AMAT vezeti majd e projekt valamennyi tevékenységének irányítását és végrehajtását, és továbbra is ő tartozik felelősséggel a költségvetésért és a jelentéstételért. Az AMAT csapata hasonlóképpen felelős volt az előző ((KKBP) 2020/979 és (KKBP) 2021/2075) tanácsi határozatok alapján végzett tevékenységek irányításáért és végrehajtásáért.

Az AMAT szakértői tanácsadókat szándékozik igénybe venni e projekt különböző aspektusainak támogatása érdekében. Különösen a webfejlesztés, a megfelelőségértékelés és a kézi- és könnyűfegyverek kezelése területén tevékenykedő szakértőket vesznek majd fel a projekt egyes aspektusai végrehajtásának támogatására. Ezeket a tanácsadókat jóváhagyott felvételi eljárás keretében választják majd ki.

6. **Relevancia**

Ez a projekt, beleértve célkitűzéseit, tevékenységeit és kimeneteit, összhangban van több európai uniós stratégiával és politikai megállapodással.

A tiltott tűzfegyverek, kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek elleni, 2018. évi uniós stratégia (a továbbiakban: a kézi- és könnyűfegyverekre vonatkozó stratégia)

A kézi- és könnyűfegyverekre vonatkozó, 2018. évi stratégia „útmutatást kíván nyújtani az integrált, kollektív és koordinált európai fellépéshez a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek ... illegális megszerzésének megakadályozása és visszaszorítása, illetve a jogszerű fegyverkereskedelem vonatkozásában az elszámoltathatóság és felelősség elősegítése érdekében” ([2]). A kézi- és könnyűfegyverekre vonatkozó, 2018. évi stratégia konkrét intézkedéseket határoz meg a készletkezelésre vonatkozóan, és kötelezi az EU-t egyrészt az ENSZ cselekvési program végrehajtását célzó együttműködés és segítségnyújtás támogatására, a készletkezelést is beleértve, másrészt a kézifegyverek és az azokhoz szükséges lőszerek kezelésére vonatkozó előírások és bevált gyakorlatok (a kézifegyverek ellenőrzésére vonatkozó nemzetközi normák [ISACS – jelenleg MOSAIC], valamint a lőszerekre vonatkozó nemzetközi műszaki iránymutatások (IATG) előmozdítására és bevezetésére.

Az EU AAMVS hozzájárulna a kézi- és könnyűfegyverekre vonatkozó 2018. évi stratégia végrehajtására irányuló uniós erőfeszítésekhez:

– az illetéktelen kezekbe jutás megelőzése és az elszámoltathatóság előmozdítása a kézi- és könnyűfegyverek legális kereskedelmén belül az AAMVS egyik kifejezett célkitűzése; az EU AAMVS támogathatja az illetéktelen kezekbe jutás kockázatának a kiviteli engedélyek megadása előtt végzett értékelését.

– Az EU AAMVS támogathatja a készletkezelés terén az együttműködést és a segítségnyújtást azáltal, hogy azonosítja az irányítási rendszer gyenge pontjait, és nyomonkövetési eszközként szolgál a gyakorlatban bekövetkezett változások vagy fejlődés tekintetében;

– az önértékelési módszertan előmozdítja a MOSAIC és az IATG mint a megfelelőségértékelés mérésének alapjául szolgáló szabványok alkalmazását.

A tűzfegyverek tiltott kereskedelmére vonatkozó 2020–2025-ös uniós cselekvési terv

Az EU-n és a délkelet-európai partnereken (Nyugat-Balkán, Moldova és Ukrajna) belüli tiltott kereskedelem kezelését célzó, a tűzfegyverek tiltott kereskedelmére vonatkozó, 2020–2025-ös uniós cselekvési terv megállapítja, hogy növelni kell a délkelet-európai fegyverkészletek biztonságát, és támogatja a nyugat-balkáni régiót ([3]). Az ütemterv előirányozza a készletkezelés biztonságának a növelését is, így előmozdítja a szabályozást és a kellő megfelelés nyomon követését ([4]). Emellett a 4.2. intézkedés előírja a jobb készletgazdálkodás ösztönzését a Szahel-övezetben.

Bár az EU AAMVS-nek nincs regionális irányultsága, támogathatja a végfelhasználók készletkezelési gyakorlataiban lévő strukturális gyenge pontok azonosítására irányuló erőfeszítéseket. Az önértékelés módszertana különösen alkalmas a biztonsági szabályzatok hiányosságainak azonosítására.

Az EU 2008. évi közös álláspontja a fegyverkivitelről (EU közös álláspont) és a közös álláspont önkéntes felhasználói útmutatója ([5])

Az EU közös álláspontja nyolc kritériumot tartalmaz, amelyek négy olyan kockázatcsoportot vázolnak fel, amelyeket a tagállamoknak a kiviteli engedély megtagadásának indokaként kell kezelniük, valamint felvázolják azon tényezők négy csoportját, amelyeket az államoknak „figyelembe kell venniük” a kiviteli engedély iránti kérelem elbírálása során. A 7. kritérium tárgya „annak kockázata, hogy a katonai technológia vagy felszerelés a vásárló országon belül más felhasználóhoz jut, vagy nemkívánatos feltételek mellett újra kivitelre kerül”, amely egyike azon tényezőknek, amelyeket az exportőrnek mérlegelnie kell. A közös álláspont szerint továbbá az illetéktelen kezekbe kerülés kockázatának értékelésekor az exportőr által mérlegelendő tényező „a fogadó ország képessége hatékony exportellenőrzés alkalmazására”.

A közös álláspont felhasználói útmutatója – amely további, de nem kötelező erejű utasításokat tartalmaz az e dokumentumban foglalt rendelkezések végrehajtására vonatkozóan – felkéri az exportőröket annak mérlegelésére, hogy a fogadó országban a) a készletkezelés és -biztonság megfelelő színvonalú-e (beleértve a MOSAIC-ot és az IATG-et); és *b*) előfordultak-e a készletek eltűnésével kapcsolatos problémák ismert esetei ([6]).

([2]) Az Európai Unió Tanácsa: A Tanács következtetései a tiltott tűzfegyverek, kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek elleni uniós stratégia elfogadásáról, Brüsszel, 2018. november 19., 13581/18, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13581-2018-INIT/hu/pdf>.

([3]) Európai Bizottság: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A tűzfegyverek tiltott kereskedelmére vonatkozó uniós cselekvési terv (2020–2025) (30. lábjegyzet).

([4]) Lásd a Nyugat-Balkánon a kézi- és könnyűfegyverek/tűzfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek jogellenes birtoklásának, az azokkal való visszaélésnek és az azokkal való kereskedelemnek a 2024-ig történő fenntartható megoldását célzó ütemterv (*Roadmap for a sustainable solution to the illegal possession, misuse and trafficking of Small Arms and Light Weapons (SALW)/firearms and their ammunition in the Western Balkans by 2024*) (London, 2018. július 10.) 7. célkitűzését, <https://www.seesac.org/f/docs/publications-salw-control-roadmap/Regional-Roadmap-for-a-sustainable-solution-to-the.pdf>.

([5]) A Tanács 2008/944/KKBP közös álláspontja (2008. december 8.) a katonai technológia és felszerelések kivitelének ellenőrzésére vonatkozó közös szabályok meghatározásáról (7. pont).

([6]) Az Európai Unió Tanácsa: Felhasználói útmutató a (KKBP) 2019/1560 tanácsi határozattal módosított 2008/944/KKBP tanácsi közös állásponthoz, 129. o.

A felhasználói útmutató a tényleges biztonság és készletkezelés fontosságára nemcsak a 7. kritérium végrehajtása és az illetéktelen kezekbe kerülés kockázatának értékelése tekintetében utal, hanem az uniós közös álláspont 1., illetve 2. kritériumának alkalmazása tekintetében is, amelyek a nemzetközi kötelezettségek tiszteletben tartására, illetve az emberi jogok és a nemzetközi humanitárius jog tiszteletben tartására vonatkoznak. Az útmutató értelmében különösen az ENSZ cselekvési programjában előirányzott előírások – beleértve a készletkezelésre vonatkozóakat is – betartása releváns annak értékelése szempontjából, hogy a címzettek tiszteletben tartják-e az 1. kritérium szerinti nemzetközi kötelezettségeket ([7]). Ezen túlmenően az Útmutató a „raktári készletek – beleértve a fegyver- és lőszertöbbletek – kezelésére és biztonságára" – vonatkozó „megfelelő eljárások" meglétét, valamint a „lopás" és a raktári készletek eltűnése" tekintetében fennálló problémát említi a megjelölt végfelhasználó országában mint olyan elemet, amelyet figyelembe kell venni annak értékelése során, hogy fennáll-e a kockázata annak, hogy az exportált fegyvereket a 2. kritérium szerint az emberi jogokat vagy a nemzetközi humanitárius jogot megsértve használják ([8]).

Az EU közös álláspontja és a felhasználói útmutató szintén releváns iránymutatást nyújt az információmegosztáshoz, amely az AAMVS fontos eleme. Az EU közös álláspontjának 4. cikke előírja, hogy a tagállamoknak információt kell cserélniük a kiviteli engedélyek elutasításáról, és konzultálniuk kell egy olyan engedély jóváhagyásának mérlegelésekor, amely „lényegében azonos" egy másik tagállam által korábban elutasított engedéllyel. Ezt a rendelkezést tovább erősíti az EU közös álláspontjának 7. cikke, amely előírja, hogy a tagállamok „erősítik együttműködésüket és előmozdítják politikáik közelítését" a fegyverkivitel ellenőrzése terén a – nemcsak az elutasításokra, hanem a fegyverkiviteli politikákra vonatkozó – „releváns információk cseréjével". A felhasználói útmutató arra ösztönzi a tagállamokat, hogy osszák meg az információkat a nonproliferációs és a fegyverek kivitelével foglalkozó munkacsoporton (COARM) belül, valamint „a COARM online rendszerét, vagy ha a „korlátozott" minősítést ítélik megfelelőnek, a COREU-üzeneteket" felhasználva. Az információcserének ki kell terjednie azokra az információkra is, amelyek hasznosak lehetnek más tagállamok számára az illetéktelen kezekbe jutás kockázatának megelőzése érdekében ([9]).

Az EU közös álláspontja egyértelmű kapcsolatot teremt a kialakult politika és az AAMVS között. A kapcsolatot a (KKBP) 2020/979 tanácsi határozat hozta létre, és az EU AAMVS-t kifejezetten arra tervezték, hogy támogassa az exportellenőrzési hatóságokat az uniós közös álláspont 7. kritériumának alkalmazásában azáltal, hogy technikai eszközként szolgál a potenciális importáló államok által végrehajtott biztonsági és védelmi intézkedések elemzéséhez. Az alkalmazott módszertan összhangban van a szabványnak a felhasználói útmutató szerinti, a nemzetközileg elfogadott, meglévő bevált gyakorlatokhoz viszonyított értékelésével. A közös álláspont 4. cikke politikai indokolást is tartalmaz az EU AAMVS információmegosztási összetevőjére vonatkozóan.

A Tanács (KKBP) 2021/38 határozata (2021. január 15.) a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek kivitelével összefüggésben a végfelhasználói igazolások elemeire vonatkozó közös megközelítés meghatározásáról

A Tanács (KKBP) 2021/38 határozata közös megközelítést határoz meg a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek kivitelével összefüggésben a végfelhasználói igazolások elemeire vonatkozóan ([10]). A határozat két „opcionális elemet" tartalmaz, amelyek alapján az államok az AAMVS szempontjából közvetlenül relevánsnak tekinthetik: c) annak lehetővé tételét, hogy az exportáló állam a szállítást követően helyszíni ellenőrzést végezzen; d) a végfelhasználónak a fegyverek és lőszerek biztonságos kezelésére való kapacitását igazoló biztosítékok nyújtását, beleértve az áruk tárolási helyén a készletek biztonságos kezelésére irányuló kapacitását is.

Az AAMVS tartalmazhat egy, a szállítást követő ellenőrzési módszertant az önértékelésben szereplő állítások helyszíni ellenőrzésének támogatására. Ez még magasabb szintű bizonyosságot biztosítana.

([7]) Az Európai Unió Tanácsa: Felhasználói útmutató a (KKBP) 2019/1560 tanácsi határozattal módosított 2008/944/KKBP tanácsi közös állásponthoz, 24. o.

([8]) Az Európai Unió Tanácsa: Felhasználói útmutató a (KKBP) 2019/1560 tanácsi határozattal módosított 2008/944/KKBP tanácsi közös állásponthoz, 58. o.

([9]) Az Európai Unió Tanácsa, Felhasználói útmutató a (KKBP) 2019/1560 tanácsi határozattal módosított 2008/944/KKBP tanácsi közös állásponthoz, HL L 239., 2019.9.17., 159. o.

([10]) A Tanács (KKBP) 2021/38 határozata (2021. január 15.) a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek kivitelével összefüggésben a végfelhasználói igazolások elemeire vonatkozó közös megközelítés meghatározásáról, HL L 14., 2021.1.18., 4. o. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0038&from=HU>.

7. **Kommunikációs és láthatósági stratégia**

Az AMAT-nak minden megfelelő intézkedést meg kell majd tennie annak érdekében, hogy az Európai Bizottság által közzétett, „Az Európai Unió külső tevékenységére vonatkozó kommunikációs és láthatósági követelmények – 2018” című kiadványnak megfelelően felhívja a figyelmet arra, hogy e projektet az EU finanszírozta. Az európai uniós támogatás tényét fel fogják tüntetni a meghívókban és a különböző események résztvevőivel megosztott egyéb dokumentumokban is. Az AMAT gondoskodik majd arról, hogy az EU képviselői lehetőség szerint részt vehessenek azokon az eseményeken, amelyek e határozat alapján részesülnek támogatásban.

Az EU-t minden olyan regionális és nemzetközi rendezvényen, ahol az AAMVS bemutatásra kerül, a projekt vezetőjeként tüntetik majd fel. Az EU AAMVS kiváló motivációként szolgálhat más regionális szervezetek számára, így az AMAT ösztönözni és támogatni fogja az eszköz népszerűsítésére irányuló erőfeszítéseket a fegyverzet-ellenőrzéssel foglalkozó különböző keretekben. Az EU képviselői felkérést fognak kapni észrevételeik megtételére, továbbá az EU logója megjelenítésre fog kerülni a prezentációkban és a hirdetésekben.